REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și la următórele Birouri de anunciuri:
In Viena: M. Dukes Nachf. Max. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelika Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. — Publicări mai dese după tarifă și învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXIII.

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Têrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe șése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 24. Brașov, Luni-Marți 1 (13) Februarie. 1900.

Enunciațiunile lui Szell.

I.

Am dat în numĕrul trecut o schiță palidă, după informațiunile primite în ultima oră despre cuprinsul și spiritul vorbirii de mult anunțate a ministrului-președinte Szell în cestiunea naționalităților. Astădĭ cetitorii noștri pot ceti mai jos tótă vorbirea acésta, ce o redăm parte în estras, parte din cuvênt în cuvênt, și vor fi decĭ în posițiune de a-șĭ forma înși-șĭ o judecată asupra ei.

De-ocamdată acest discurs forméză obiectul admirațiunei clubului liberal maghiar, care n'a întârdiat a face d-lui Szell o ovațiune fórte căldurósă pentru el, în conferența clubului. Insu-șĭ contele Apponyi a propus sĕ se aducă recunoscință și mulțumire ministrului-președinte pentru vorbirea „pĕtrunsă de cel mai călduros patriotism și cea mai adêncă înțelepciune“, în care acesta a desfășurat înaintea camerei „principiile fundamentale ale politicei naționale maghiare, ce sunt a-se urma relativ la cestiunea naționalităților“. Prin-tr'asta s'a imprimat așa dicênd proba valórei discursului din cestiune și ni-s'a înfățișat adevĕratul înțeles și caracter al enunciațiunilor ministrului-președinte.

Prin acésta probă se învederéză încă și mai mult, decât prin însu-șĭ cuprinsul vorbirei, că d-l Szell în realitate n'a discutat cestiunea naționalităților și modul ei de resolvare eventual, ci s'a ocupat de principiile fundamentale ale politicei naționale maghiare și de modul cum crede că trebue sĕ fie aplicate acestea față cu naționalitățile nemaghiare, a căror desvoltare se pune în calea validitărĭi acelor principii.

Cu alte cuvinte, espunerile d-lui Szell nu sunt decât nisce puncte de directivă date Maghiarilor pentru tactica lor politică în raporturile cu naționalitățile. Nimic din aceste espunerĭ nu se îndreptéză la adresa naționalităților, decât numai indirect, în mod negativ, arătându-se ceea-ce nu le póte concede politica națională maghiară.

Nu înțelegem așa-dér, pe ce basă și cu ce noimă partida guvernamentală maghiară a decis sĕ tipăréscă discursul ministrului președinte și în limba germană, română, slovacă și sêrbéscă, pentru-ca membri partidei sĕ o distribue în cercurile lor electorale. Scopul lor nu e însĕ greu de ghicit. Dér, repețim, nu putem pricepe cum aceștĭ șoviniștĭ din clubul liberal pot fi atât de naivĭ sĕ crédă, că prin un astfel de discurs, în care sĕ arată din fir în pĕr, că, după principiile fundamentale ale politicei naționale maghiare, naționalitățile n'au de-ase aștepta decât la urmărirĭ și asuprirĭ, îndată ce se tractéză de libera lor desvoltare națională, s'ar puté face propagandă între Românĭ, Slovacĭ, Sașĭ, Sêrbĭ etc.

Vorbirea de față a d-lui Szell are, în raport cu vorbirile de felul acesta ținute de predecesorii sĕi, însușirea deosebită, că prin enumĕrarea și aprețiarea fórte multor casurĭ speciale de natură diferită, demonstréză *ad oculos*, cu esemple neîndoióse, direcțiunea și intențiunile politicei naționale maghiare.

D-l Szell vorbesce de sus din Olimp mai categoric și mai lămurit, decât au vorbit vre-odată Coloman Tisza și discipulul sĕu br. Banffy despre modul de tractare cu naționalitățile, căcĭ mierea, în care înmóie sîmburele amar, nu póte amăgi pe nicĭ un om cu mintea întrégă.

De aceea aflăm de lipsă a-ne ocupa mai cu de-amĕruntul și de espunerile de caracter real și de frasele, ce și după părerea foilor maghiare oposiționale, le conține vorbirea d-lui Szell.

Protestul Sinodului din Blașiŭ în cestiunea autonomiei. Scim, că sinodul archidiecesan de astă tómnă întrunit în Blașiŭ, între alte hotărîrĭ a decis de a înainta un protest „la locurile competente“ în contra operatului comisiunei de 27 a congresului catolic unguresc, în care se cuprind încercările, ce s'au făcut și se fac de a contopi provincia metropolitană unită română de Alba-Iulia și Făgăraș în organismul autonomic al bisericei romano-catolice din Ungaria. Acest protest, fórte important, îl vedem publicat adĭ în întregul sĕu în fóia bisericéscă „Unirea“. El constă din șépte-spre-dece puncte, în carĭ se desfășură în mod clar și hotărît tóte momentele gravaminale ale sinodului din causa absolutei nerespectărĭ a autonomiei și independenței bisericei române unite la compunerea operatului comisiunei de 27 a congresului unguresc. Protestul acesta îl vom publica și noi în întregul sĕu.

Amânarea congresului pentru autonomiă. Alaltaerĭ Sâmbătă a fost mare mișcare în sînul membrilor congresului romano-catolicilor ungurĭ. S'a făcut adecă votarea, după-ce s'a încheiat desbaterea generală. Marea majoritate a congresului a primit proiectul majorității comisiunei de 27, *ca basă pentru desbaterea specială.* C'o mică majoritate, congresul a decis și aceea, ca înainte de a-se procede la desbaterea pe paragrafi, sĕ se urmeze tratărĭ cu guvernul, așa cum a propus Horanszky, ér până la încheierea tratărilor, *congresul sĕ fiă amânat.* S'a primit însĕ tot odată și modificarea lui Saghy, după care sĕ nu se dea comisiunei de 27 numai proiectul majorității, ci și al minorității, precum și amandamentul-adaus al lui Zichy, ca comisiunea de 27 sĕ fiă cu considerare și la propunerile principiare ivite în decursul desbaterei.

Renta în camera română.

Bucuresci, 29 Ian. st. v.

Precum V'am anunțat, Camera, la propunerea d-lui ministru de finanțe Take Ionescu, a decis sĕ ia în discusiune proiectul de lege pentru capitalisarea rentei șcólelor române din Brașov în ședința de erĭ, Vinerĭ. Acésta s'a și întêmplat.

Incă din diua, când a fost presentat Camerei mai întâiŭ proiectul de lege amintit s'a anunțat furtuna, ce fatalmente a trebuit sĕ se deslănțuéscă și din acest incident, ca o urmare a tristelor certe vechĭ dintre liberalĭ și conservatorĭ. Nicĭ cestiunea rentei n'a putut sĕ-șĭ găséscă definitiva ei resolvare, fără ca sĕ se reînoéscă discusiunile pasionate pe tema cestiunei naționale.

Dér nu voiŭ mai face contemplațiunĭ zadarnice asupra acestei reaparițiunĭ a dureróselor fenomene din trecut, ci mĕ voiŭ mărgini a Vĕ schița pe scurt mersul discusiunei în ședințele camerei de erĭ și de astădĭ, discusiune, ce s'a terminat, firesce, cu primirea proiectului.

Doi vorbitorĭ, unul al oposiției liberale sturdziste și altul din sînul majorității, au ținut erĭ discursurile cele mai remarcabile. D-l Ionel Brătianu (contra) și raportorul, d-l Barbu Delavrancea (pro).

D-l Ionel *Brătianu,* care a luat cuvêntul cel dintâiŭ după cetirea raportului și a proiectului de lege, a făcut în cea mai mare parte a discursului sĕu apĕrarea d-lui Dimitrie Sturdza în contra acusațiunilor, ce i-s'au adus de către oposiță în afacerea rentei șcólelor din Brașov pe când se afla încă la putere. Reînoesce tóte afirmările, ce s'au adus și se aduc din partea d-lui Sturdza însu-șĭ pentru apĕrarea procederei acestuia. In ce privesce soluțiunea dată cestiunei rentei, dice, că nu prosentă destule garanții și că e prejudițios intereselor șcólelor române.

Afirmă mai departe, între protestările sgomotóse ale majorității camerei, că tótă cestiunea rentei n'a fost, decât o agitațiă întreprinsă de conservatorĭ pentru a rĕsturna guvernul liberal; cestiunea națională li-a servit ca armă de partid. Termină dicênd, că partidul liberal a voit sĕ ștérgă tóte paginele glorióse ale țĕrii datorite înțelepciunei partidului liberal.

D-l G. *Dobrescu,* la acusarea d-lui Brătianu, representantul partidului liberal, că conservatorii au speculat cestiunea na-

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

(11)

Din etiologia poporală română.

— Urmare. —

Dintre legendele etiologice române referitóre la întemeierea diferitelor orașe amintesc legendele întemeierii Bucurescilor și a Cetății de Floci.

Cetatea de Floci, cetate veche, ale cărei ruinĭ se vĕd și adĭ la gura Ialomiței lângă satul Piua-Petrii (județul Ialomița) asemenea îșĭ datoresce numele unui proces de etimologisare poporală. Numele original al orașului a fost tătărescul *Iflok*, care în gura etimologisătóre a Românului s'a prefăcut în Cetate de *Floci*, ér acéstă formă românisată a orașului etiologia poporală română și-o esplică așa, că fiind orașul în trecut una din cele mai însemnate piețe ale țĕrii și centru al comerciului de lână, numirea încă și-a primit'o tocmai dela marea cantitate de *lână* (*floci*), care se desfăcea acolo.*)

*) Provianu, Dict. geogr. al județului Ialomița, Tergoviște, 1897.

Inceputul orașului *Bucuresci* încă se pierde în lumea legendelor poporale. Etiologia poporală română admite drept întemeietor al orașului pe vechiul păstor *Bucur*, ér a doua tradițiune etiologică considerată de o seriă întrégă de istoricĭ (Fotino, Boliac, Cogălniceanu etc.) drept fapt istoric incontestabil, susține, că Mircea cel Bĕtrân, fiul lui Radu II Basarab Negru, după o strălucită învingere reportată asupra sultanului Baiazid, a zidit o cetate, pe care în marea sa *bucuriă* a numit'o *Bucuresci.**)

*

Afară de *narațiunĭ*, etiologia poporală română cunósce și *credințe, superstițiunĭ, obiceiurĭ* etiologice. Acestea din urmă sunt de regulă urmarea nemijlocită a procesului de etimologisare poporală, prin carĭ trec diferitele forme limbistice.**)

O superstițiune etiologică fórte caracteristică avem în credința poporului nostru, că buruiana, cunoscută sub numele de *érba férĕlor*, e în stare sĕ sfărîme tóte zăvórele și gratiile de *fer*. Étă procesul de etim. pop., care a dat nascere acestei superstițiunĭ.

*) Ionescu Gion, Istoria Bucurescilor în Analele Academiei Române, seria II, tomul XXX, secț. ist. pg. 186.

**) Vedĭ „Etimol. pop. română“ „Gaz. Trans.“ 1898, Nr. 115 și 116.

Erba férĕlor, ca numire, îșĭ are analogiile sale în formațiunĭ botanice, ca: érba boilor, érba bróștelor, érba feciorilor, érba cânelui, érba căpriórei etc., decĭ înțelesul sĕu original a fost pur și simplu: érba sĕlbătăciunilor, érba animalelor sĕlbatice. Lexiconul de Buda o amintesce și o identifiă cu „ochiul boului“ (Buphtalmum, Rindsaug.)

Limba românéscă mai dispune încă de un substantiv homonim: fére, în sens de lanțurĭ de fier, cătușe.

Poporului i-a fost fórte ușor sĕ confunde aceste douĕ homonime: și așa s'a întêmplat, că numirea de érba férĕlor interpretând'o ca érba cătușelor de *fer*, în urma acestui compromis de etim. pop., pe lângă numele original, a mai creat forma secundară: „*érba ferului*“*). Voind apoi sĕ motiveze acéstă nouă numire, a născocit credința etiologică, că érba acésta are puterea magică de a sfărîma și desface totul, fiă chiar gratii de fer. Étă cum se esprimă în punctul acesta poesia poporală:

El cu *érba cea de fer*
Atingea *gratii de fer*
Gratiile, ca de foc
Sĕ *topiau* tóte pe loc.
(Alexandri pg. 142.)

*) Ședĕtorea. Anul I. pag. 84. La nascerea numelui și accepțiunei celei nouă póte sĕ fi contribuit în parte și germ. „Eisenkraut“.

Numai grațiă acestei etimologisărĭ etiologice a ajuns „érba ferĕlor“ sĕ se identifice cu „Verbena“ (Eisenkraut)

E cunoscută sĕrbătórea băbéscă, diua sf. *Foca* (22 Iunie). După credința poporului nostru, sf. Foca, alăturea cu sf. Ilie, e unul din cei mai arțăgoșĭ sfințĭ; el e sfântul cel rĕu de *foc*, care trăsnesce séu *arde* pe cei ce cutéză sĕ-i profaneze prin lucru diua-i consacrată. E evident, că aicĭ avem de-a face cu o a doua superstițiune etiologică a poporului nostru. In numele martirului *Foca* i-a sunat Românului cuvêntul *foc*; de aicĭ în alte parțĭ și credința, că tot creștinul trebue sĕ se feréscă de foc în diua de sf. Foca, deși scientifice și is-

ţională, rĕspunde, că un singur om a făcut din acéstă cestiune armă de partid şi acel om este d-l Dimitrie Sturdza.

D-l N. *Săveanu* apĕră pe d-l Dim. Sturdza. Nu este mulţumit cu soluţiunea dată afacerei rentei. Acusă partidul conservator de duplicitate în cestiunea naţională.

D-l *Barbu-Delavrancea*, raportor, luând cuvêntul, critică scóla sturdzistă, care, dice, desfăşură o cutezanţă fără marginĭ; critică campania, ce ea a întreprins'o contra d-lui Take Ionescu după interpelarea acestuia în cestiunea rentei scólelor, critică în fine atitudinea d-lui Dim. Sturdza, pe care, dice l'a urmat la început cu însufleţire în cestiunea naţională, dér de când cu discursul acestuia dela Orfeu i-a tăiat tot creditul. Trece în revistă tot ce a întreprins d-l Sturdza în cestiunea naţională pe când era în oposiţiă şi pe când era la guvern. Când d-l Sturdza a venit la guvern, dice, s'a pus într'o astfel de situaţiă, încât n'a mai putut plăti nicĭ un ban scólelor din Braşov. Dovadă, că guvernul Aurelian, ce a urmat după Sturdza, a dat renta, ér acesta revenind la guvern érăşĭ a refusat'o şi că nu putea altfel, deórece însu-şĭ sĕ făcuse delatorul în cestiunea rentei.

Trecênd la proiectul de lege, dice, că cestiunea a fost bine resolvată; dovadă, că diarele oposiţionale maghiare atacă vehement guvernul unguresc, că a adoptat'o In fine se ridică érăşĭ în contra scólei sturdziste esclamând: „Faceţĭ istoriă cu patimă, asta vi-e scóla! Va veni însĕ istoria imparţială, care ne va rĕsbuna. Când vom deschide paginile ei vom găsi acolo, unde se va vorbi de aceştĭ ómenĭ, nu o flóre uscată pusă de o mână gingaşă, ci nisce capete de musce strivite“.

Cu discursul d-lui Delavrancea, care a fost sgomotos aplaudat de majoritate, s'a încheiat şedinţa de erĭ.

In şedinţa de adĭ (Sâmbătă) s'a continuat discuţia asupra rentei şcólelor din Braşov.

D-l *Nicorescu* nu e mulţumit, cum s'a resolvat afacerea rentei şi dice, că réu au făcut atât liberalii, cât şi conservatorii, că au agitat cestiunea naţională unii în contra altora.

Ministrul de esterne *I Lahovari* arată, că soluţiunea aflată de guvern este favorabilă intereselor naţionale; arată amĕnunţit modul, cum s'a tratat şi resolvit cestiunea; cetesce actele şi documentele condiţiunilor, în carĭ s'a făcut arangiamentul. D-l Sturdza nu obţinuse soluţiunea acésta, când s'a retras dela guvern. Dice, că la rêndul sĕu d-l ministru de finance va vorbi pentru a se apĕră, căcĭ d sa a fost mai mult atacat.

Ministrul de finance, d-l *Take Ionescu*, se ridică. (Camera isbucnesce în aplause frenetice, carĭ au durat mai multe minute.) Dice, că după discursul strălucit al d-lui Delavrancea, n'ar fi mai avut nevoe sĕ vorbéscă.

Deşi meritul este întreg al guvernului, totuşĭ de doi anĭ, dice d-l T. Ionescu, a fost atacat, a primit şi a dat loviturĭ.

Cestiunea şcólelor din Braşov nu este, decât un episod din cestiunea naţională. Liberalii s'au acăţat numai de acest episod, n'au avut curagiul sĕ discute cu conservatorii, sĕ stea de pept cu ei şi sĕ vorbéscă în acéstă cestiune.

S'a aruncat cuvêntul de „speculare“ a cestiunei naţionale. Acest cuvênt se îndréptă contra acelora, carĭ au otrăvit tinerele generaţiunĭ cu politica lor, aşa că numai la vêrsta bărbăţiei tinerii s'au putut scutura şi şĭ-au putut deslega mintea de amăgirea, în care căduse. Discută soluţiunea dobêndită de guvern, arătând, că este cât se póte de favorabilă şi dice, că liberalii n'au dreptul s'o critice. Căcĭ orĭ au putut dênşii s'o facă şi n'au vrut: atuncĭ n'au dreptul moralicesce sĕ vorbéscă; orĭ n'au putut s'o facă şi atuncĭ intelectualicesce n'au dreptul.

Este mulţumit de campania, pe care a dus'o, şi, décă ar fi sĕ 'i se sfîrşéscă dilele acum din voinţa Celui de sus, ér nu din afişele liberale de „sinuciderea“ sa, ar puté sĕ dică: „Slobóde acum pe robul tĕu Dómne, căcĭ am făcut o faptă bună“.

După discursul d-lui Take Ionescu, mereu întrerupt de aplause furtunóse, discuţia se închide şi proiectul de lege se ia în consideraţiune cu 96 voturĭ pentru şi 6 contra. Urméză votarea pe articule a legei fără discuţiă şi în fine legea *se votéză cu 89 voturĭ contra 4.*

Observ, că din partea oposiţiei junimiste n'a vorbit nicĭ unul, nicĭ pro, nicĭ contra.

Jubileul Metropolitului Mihalyi.

Publicăm mai jos două circulare: una dela Blaşiŭ şi alta dela Oradea mare, adresate clerului din incidentul aniversărei a 25-a de archiereu a I. P. S. Sale Metropolitului Mihalyi. Étă-le:

Onorate în Christos Frate!

In 2 (14) Februarie a. c., în sĕrbătórea Intîmpinării Domnului nostru Isus Christos, se împlinesce un pătrar de secol, de când iubitul nostru Metropolit Victor a fost consacrat în biserica catedrală din Blaşiŭ întru episcop al Diecesei de Lugoş.

Drept îndreptând cuvêntul adevĕrului şi cu toiagul puterii guvernând Biserica lui Christos „cu tótă răbdarea şi învĕţătura“ (II Tim. 4, 2) iubitul nostru Archiereu în două-decĭ şi cincĭ de anĭ neîncetat „a luat aminte de sus şi de tótă turma, întru carea Spiritul sfânt L'a pus Episcop, ca sĕ pască Biserica lui Dumnedeu, carea o a câştigat cu sângele sĕu“. (Fapt. 20. 28).

Cuvine-se decĭ, ca turma încredinţată păstoririi Lui în diua acésta aniversară sĕ se bucure în Domnul împreună cu Păstoriul sĕu. Cuveni-s'ar, ca ea sĕ manifesteze bucuria acésta a sa şi în afară în tot chipul plăcut lui Dumnedeu. Déră dorinţa Archipăstorului nostru iubilar e, ca fiiĭ Lui sufletescĭ în diua acésta sĕ se bucure numai întru inimile lor. Şi dorinţa acésta are, sĕ ne fie sfântă.

Credem decĭ, că corĕspundem pe deplin intenţiunii iubitului nostru Archiereu, décă întru acéstă sĕrbătóre credincioşii în tóte parochiile Archidiecesei nóstre vom lua parte cu evlaviă îndoită la sfânta liturgiă, rugându-ne Părintelui ceresc sĕ dăruéscă pe Inalt Preasfinţitul Archiepiscopul şi Metropolitul nostru Victor sfintelor sale bisericĭ în pace, întreg, onorat, sănĕtos, întru dile îndelungate, drept îndreptând cuvêntul adevĕrului, — ér la capĕtul sfintei liturgii vom cânta Doxologia cea mare, mulţămind astfel lui Dumnedeu pentru tóte darurile cu carĭ a dăruit pe Archipăstorul nostru iubilar.

Lăsăm decĭ tuturor în Christos Fraţĭ parochĭ şi administratorĭ parochial din Archidiecesa nóstră, sĕ serbeze în modul acesta diua acésta de bucuriă şi iubilare.

Blaşiŭ, din şedinţa Capitulului metropolitan gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, ţinută în 5 Februarie 1900.

Ioan M. Moldovan, preposit. *Dr. Victor Szmigelski*, canonic, notar.

Din incidentul faust şi îmbucurător al iubileului de două-decĭ şi cincĭ de anĭ, de când *Escelenţa Sa Preasfinţitul Domn Dr. Victor Mihalyi de Apşa, Archiepiscop şi Metropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş*, a fost înălţat la trépta augustă a Episcopiei; în semnul devotamentului profund, ce-l nutrim faţă de persóna Escelenţei Sale şi pentru a da espresiune bucuriei Nóstre, că Atotputernicul Dumnedeu s'a îndurat a face, ca Escelenţa Sa sĕ ajungă în deplină sănĕtate şi deplină putere acéstă di memorabilă: prin aceste dispunem, ca în diua de 14 Februarie st. n. a. c., diua serbării Intîmpinării Domnului, la sfîrşitul Sfintei liturgii sĕ se cânte Doxologia cea mare împreunată cu Litia, pentru îndelunga vieţă, sănĕtatea şi fericirea mult iubitului Nostru Metropolit.

Oradea-mare, din şedinţa consistorială, ţinută în 6 Februarie 1900.

Michail Pavel m. p., Episcop gr. cat. de Oradea-mare.

Discursul lui Coloman Szell.

(Despre cestiunea naţionalităţitor.)

Ministru-preşedinte Coloman Szell se ocupă cu acusaţiunile, aduse de Komjathy, că nu face *politică maghiară.* Asta el n'o póte suferi. Décă ar fi adevĕrată acusaţiunea, n'ar cuteza sĕ se înfăţişeze cu capul înălţat, căcĭ ar simţi ardêndu-i pe frunte acusa amintită. Dér ea nu-i adevĕrată.

Mai întâiŭ nu-i adevĕrat, că nu s'a declarat în cestiunea naţionalităţilor. In vorbirea-program a lui a spus, că scopul final al politicei sale este construirea statului naţional maghiar, dér a dis tot-odată, că va mĕsura cu egală mĕsură fiă căruia, fără deosebire de naţionalitate şi religiune. (Aprobărĭ în drépta şi stânga). Insu-şĭ Komjathy recunósce, că ministrul preşedinte a dis în comisiunea financiară a camerei, că e *aderentul şi sprijinitorul ideii de stat maghiar* şi vré sĕ aplice legea, dreptul şi dreptatea faţă cu toţĭ. Pe naţionalităţĭ vré sĕ le câştige şi prin aceea, că va face o bună administraţiă şi o bună justiţiă, dér *nu va suferi nimic, ce agită şi tinde în contra ideii de stat maghiar şi a statului maghiar.* Unde trebue o declaraţiune mai lămurită, decât acésta?

Nu-i adevĕrat, că el (Szell) în conducerea afacerilor s'a abătut dela *concepţiunile şi dela praxa de până acuma*; el a urmat şi urmeză unica politică posibilă, adecă politica *statului naţional maghiar*, politica *naţiunei maghiare unitare*, care în şanţurile egalităţii de drept şi a egalităţii înaintea legii cuprinde pe toţĭ fiiĭ naţiunei şi ai patriei, fără deosebire de naţionalitate, religiune, origine şi fără deosebire de rassă. (Vii aprobărĭ în drépta). Acésta politică împărtăşesce de tratare egală pe toţĭ, însĕ cu limitele pretinse în primul rênd de unitatea statului, de posiţiunea naţiunei politicesce una, de ideia de stat maghiar etc., c'un cuvênt de tot ceea-ce pretind marile consideraţiunĭ de stat, carĭ nu pot fi deslipite de ideia de stat maghiar şi de unitatea lui.

Komjathy a adunat un buchet de acuse, dicênd, că de când guverneză el (Szell) s'au întêmplat cel puţin 25 de lucrurĭ ilegale. Acusele aceste le împarte în trei categorii: unele sunt de acelea, carĭ nu s'au întêmplat, altele s'au întêmplat, dér nu aşa cum le-a presentat Komjathy, şi érăşĭ altele, carĭ deşi s'au întêmplat aşa cum le a presentat, totuşĭ n'a fost nicĭ o ilegalitate în ele.

Prima acusă este, că a desfiinţat *secţiunea naţionalităţilor.* (Intreruperĭ: Bine a făcut!) Da, a desfiinţat'o, deóre-ce secţiunea naţionalităţilor se ocupa în presidiul ministerial cu urmărirea şi controlarea tendinţelor şi mişcărilor de naţionalitate contrare statului. (O voce în stânga estremă: Cu serviciŭ de corteşire.) In ministeriul de interne însĕ, secţiunea poliţienéscă se ocupă cu uneltirile contrare statului şi cu scóterea la ivélă în primul rênd a abaterilor şi faptelor criminale. Ei bine, nu este mai corect, că eu *am unit* aceste două lucrurĭ, ca ele sĕ se valoreze paralel *împreună*, ér nu una contra alteia. (Vii aprobărĭ în drépta şi stânga).

S'a dis, că în Arad recruţii românĭ s'au dus la recrutare cu stindard românesc. Asta n'o puteam sci înainte. S'a pornit însĕ cercetare rigurósă şi acei funcţionarĭ, carĭ au suferit acésta, *au fost lipsiţĭ de post.* La întronisarea metropolitului *Meţianu* — despre a cărui corectă şi patriotică concepţiune m'am convins, cand l'am făcut atent sĕ nu-şĭ mai trimită pastoralele în Bucurescĭ — nu s'a întêmplat nimic contrar statului. Ce privesce *adunările slovace*, este adevĕrat, că s'au ţinut astfel de adunărĭ, însĕ permise au fost numai acelea, în al căror program nu era nimic antinaţional şi despre al căror decurs în sensul acesta autorităţile au primit garanţii. Fişpanii au fost îndrumaţĭ sĕ urmăréscă adunările cu viuă atenţiune, sĕ aibă *program corect* şi sĕ esiste presupunerea, că acest program póte fi ţinut. Adunărĭ de felul acesta trebuia sĕ fiă permise, căcĭ nu pot fi oprite adunările, pe carĭ legea le concede. Când mi-a venit la cunoscinţă, că „Narodnie Novine“ vestesce adunărĭ cu program federalistic, am provocat pe fişpanĭ, ca mişcările de felul acesta sĕ le sugrume cu fier şi foc în germine. (Aprobărĭ vii, generale).

Afacerea *Museului slovac* am urmărit'o cu mare atenţiune. Fóia „*Groskikinder Zeitung*“ a încetat a fi diar politic, căcĭ şi-a retras cauţiunea, ér décă totuşĭ face politică, e tréba procurorului a se amesteca. Despre episcopul sêrbesc din Neoplanta, Mitrofan *Sevicĭ*, s'a dis, că consiliul comunal l'a salutat în limba germană. Asta aşa s'a întêmplat, şi fiind-că a fost necorect, am îndrumat pe cei din Neoplanta, ca pe viitor sĕ respecteze limba statului. Pe *Sevicĭ* nu l'a numit guvernul, ci l'a ales congresul sêrbesc şi întărirea lui s'a întêmplat pe basa punctului 21 din *declaratorium illyricum* din 1779. După alegerea sa acest episcop, om distins şi bun patriot, a declarat, că *va învĕţa unguresce.* De altfel despre alegerea lui a fost vorba şi sub Banffy. Ce privesce mişcarea *ceho-slovacă*, ea a fost sporadic şi sub guvernul trecut. *Pentru sugrumarea ei s'au luat tóte mĕsurile.* Privitor la *studenţii saşĭ*, despre carĭ se dice, că au fost la mormêntul lui Bismarck, cercetarea dovedesce, că dintre tinerii saşĭ dela universitatea din Cluşiŭ, n'a fost nicĭ unul.

Ministrul rectifică aserţiunile lui Komjathy cu privire la *institutele românescĭ de banĭ.* El dice, că aceste institute esistă, însĕ pe basa legei nu se póte procede contra lor, deóre-ce ele operéză sub scutul legii. *Contra lor* **se póte căuta şi găsi contrapond pe terenul social.** De vom esamina datele statistice asupra băncilor din Ardeal, apare, că acolo nu sunt numai băncĭ românescĭ, ci în parte preponderantă sunt şi altele şi încă maghiare în mare numĕr. *Acestea au chiămarea de a contrabalansa pe celelalte.*

Guvernul face tot posibilul de a împiedeca propagarea ideilor contrare statului. In privinţa acésta Szell vine înainte şi se laudă cu *fapte*, ca sĕ dovedéscă, că nu stă cu mânile în sîn. Anume: Mai multor foi din strĕinătate li-s'a detras debitul postal. Pe „agitatorii“ voyageurĭ i-a urmarit pas de pas, ba în multe casurĭ i-a şi dat peste graniţă. Mai mulţĭ *preoţĭ*, la cererea ministrului de culte, au fost *disciplinaţĭ*, căcĭ, durere, esistă astfel de preoţĭ. Mai multe reuniunĭ, carĭ propagă nisuinţe contrare statului, au fost desfiinţate, séu nu li-s'au aprobat statutele. Pentru folosirea colorilor streine mulţĭ au fost pedepsiţĭ. S'a respins cererea lui Mudron pentru a reînvia „*Matiça*“ slovacă Advocatul Matei *Dula* a fost pedepsit pentru-că a făcut ovaţiunĭ unui diarist slovac pedepsit cu închisóre pentru agitaţiune. Societăţii „*Jivena*“ i-s'a denegat înfiinţarea unei şcóle. Guvernul a cassat alegerea mai multor panslaviştĭ din strĕinătate aleşĭ ca membri ai Museului Slovac. Lui Lucaciŭ nu i-s'a permis sĕ arangeze peregrinagii (conducturĭ religióse). In afacerea acésta am intervenit şi la Roma.

Komjathy a susţinut, că scaunul şcolastic din Biserica-Albă a hotărît, ca procesele verbale dela şcóla elementară cu limba de propunere maghiară şi română, sĕ fiă duse în limba germană. Hotărîrea însĕ a fost nimicită de inspectorul de şcóle din Timişóra. Dér n'a fost vorba de şedinţele scaunului şcolar, ci numai despre procesele verbale ale conferenţelor private. Privitor la Theresianum, este adevĕrat, că în programa institutului, pe lângă „Ungaria“ din rubrica datei nascerilor elevilor, e pus şi „Transilvania“. In asta însĕ nu este nimic intenţionat, şi se întêmplă numai cu considerare la stipendiile ardelene. In conspectul despre naţionalitate, elevii figuréză toţĭ ca „Maghiarĭ“. Aşa a fost şi sub guvernele trecute. Pe obiectele bisericescĭ pentru esposiţia din Paris nu vor fi decât inscripţiunĭ maghiare şi francese. Nu se póte opri însĕ prin nicĭ o lege, ca bisericele sĕ-şĭ espună obiectele după voiă şi sĕ însemne numele după voinţa lor.

Privitor la afacerea *stégurilor săsescĭ* din Braşov dice, că se identifică în tóte cu mĕsurile luate de secretarul de stat Jakabffy şi a sciut despre tóte ordinele acestuia. Numai escepţional şi ocasional, până la regularea pe cale administrativă a afacerii stégurilor, s'a permis folosirea colorilor oraşului vênĕt-roşu la festivităţĭ şi pe edificiile private alăturĭ cu stégurile unguresci.

---

toricesce numele lui Foca*) n'are nicĭ în clin nicĭ în mânecă cu focul românesc.

Orĭ care ar fi originea, decĭ adevĕrata etimologie a cuvêntului *Basarab*, e evident, că capetele *negre*, ce ne întêmpină în vécurile trecute în emblema celor două principate românescĭ, precum şi numele de *arapĭ*, sub care adeseorĭ obvin Românii în poesia poporală a Sêrbilor şi Bulgarilor, — e evident, că ambele aceste două momente sunt resultatul unei etim. pop. Procesul a fost simplu, poporul etimologisător a desfăcut pe Basarab în bas şi *arab*; de aicĭ apoi atribuţiunile de *Arapi* ale Românilor.**)

(Va urma.)

Nicolae Sulică

*) grec Φωκᾶς, Sf. Foca a fost un biet grădinar, care decĭ, décă e vorba de îndeletnicirea cu vr'unul din elemente, a avut de-a face mai mult cu *apa.* cf. Haşdeu Ist. crit. 82; Candrea-Francu Românii din munţii apusenĭ

**) Haşdeu vede în forma basarab restul unui cuvênt dacic (sarab=cap); decĭ după analisa lui Haşdeu, cuvêntul e compus din ban şi saraba. Etim. mag. 2565.

Va cerceta însĕ în istoriă şi archive, şi décă se va dovedi, că vênĕt-roşu e stégul naţional săsesc, va interdice definitiv folosirea lui. (Aplause furtunóse.)

Ministru-preşedinte Szell vine sĕ vorbéscă după acésta despre casul atins de Komjathy, că în „Politik“ din 13 August s'a publicat un articul, în care s'a spus, că trei personalităţĭ distinse ale Românilor, un preot din clerul mai înalt, un membru român al camerei magnaţilor şi un al treilea domn cu vadă, au conferit cu dênsul (Szell) şi i-au declarat, că deóre-ce suflă alt vênt în politica de naţionalitete, Românii sunt gata a părăsi pasivitatea.

Vorbitorul négă mai întâiŭ, că ar sta în vre-o legătură cu diarul „Politik“, apoi spune, între risete generale sgomotóse, că în numĕrul dela 13 August al numitului diar nu se găsesce un astfel de articul.

Stefan *Rakovszky*: Nicĭ chiar în circ nu-şĭ petrece omul mai bine!

Ministru-preşedinte **Szell**: N'am vrut sĕ vatĕm, dér a trebuit sĕ constat acésta. E posibil, ca comunicatul sĕ fi apărut în alt numĕr, şi décă domnul deputat l'a cetit, póte îmĭ va spune şi mie unde l'aşĭ puté afla. Şi décă de fapt comunicatul a apărut, trebue sĕ declar, că eu n'aşĭ avé nimic în contră, décă ar veni care-va dintre compatrioţii şi fraţii noştri românĭ, carĭ observă adĭ pasivitatea, pentru-ca sĕ ne înţelegem, când şi cum ar părăsi Românii pasivitatea. (Vii aprobărĭ în drépta şi în stânga). Regret, că într'un asemenea cas n'aşĭ avé nimic în contră, dér nicĭ nu mi-ar fi permis sĕ am ceva în contră, deóre-ce e datorinţa mea, sĕ cunosc tóte părerile, tóte nisuinţele... (Aprobărĭ vii în drépta şi în stânga. Mişcare în stânga estremă)... şi décă ar veni cine-va la mine, şi ar voi sĕ vorbéscă în cestiunea acésta deschis cu mine, care conduc afacerile ţĕrii pe lângă responsabilitatea, ce o datoresc, şi o datoresc Majestăţii Sale şi parlamentului, mi-aşĭ ţiné de datorinţă, sĕ întru cu el în discusiune. (Aprobărĭ generale). Ce punct de vedere aşĭ representa eu atuncĭ, depinde dela aceea, ce mi-ar spune (Aprobărĭ generale) şi dela aceea, cum ar vorbi respectivul. (Mişcare şi sgomot în stânga estremă).

Geza *Polonyi*: *E datorinţa nóstră sĕ-i împăcăm!*

Ministrul-preşedinte **Szell**: Căcĭ, mĕ rog de iertare, orĭ-ce părere ar avé cine-va în cestiunea pasivităţii Românilor, totuşĭ nu se póte admite, ca un Ungur séu ministru-preşedinte maghiar sĕ nu voéscă măcar sĕ-l asculte, pe cel ce ar voi sĕ-i vorbéscă în punctul acesta. (Aprobărĭ în stânga estremă).

Nu le dic acestea, pentru-ca sĕ mĕ justific în faţa acuselor ridicate asupră-mĭ de d-l deputat, le dic numai pentru-că eu n'aşĭ recunósce corectitatea acuselor, nicĭ în casul, când convorbirea s'ar fi întêmplat. Declar însĕ, că nu s'a întêmplat. *Nicĭ trei inşĭ, nicĭ doi, dér nicĭ unul nu mi-a adus mie la cunoscinţă, sub ce condiţiunĭ ar fi Românii aplecaţĭ sĕ părăséscă pasivitatea, şi aşa nu mi-s'a dat nicĭ ocasiune sĕ întru într'o asemenea discusiune.*

Bela *Komjathy*: Asta am aşteptat'o.

Coloman **Szell**: Mi-a amintit, ce e drept, nu un Român, ci un bărbat activ în viaţa publică, că ar fi bine sĕ mĕ înţeleg cu Românii asupra pasivităţii, *dér nu mi-s'a presentat nimenea dintre Românĭ.* Lucrul stă aşa, onorată cameră, ca şi ceea-ce mi-s'a întêmplat erĭ séră. Póte vĕ va amusa puţin, onorată cameră, décă vĕ voiŭ povesti micul episod. (Sĕ audim!) Erĭ séra am venit la clubul partidei liberale cu un patriotic membru al casei magnaţilor de naţionalitate română, destul de cunoscut şi stimat; — el păşi spre mine şi voi sĕ-mĭ vorbéscă, probabil de discursul deputatului Komjathy. Eu însĕ i-am dis: astădĭ nu, ci mai târdiu. (Rîs general).

Căcĭ eu nu voiam, ca cine-va sĕ mai stea cât de puţin la îndoélă, când eu susţin, *că nicĭ până în dĭua de adĭ n'a vorbit nicĭ un Român cu mine.*

Asemenea născocirĭ se colporteză de regulă cu multă îndĕrĕtnicie, ér ómenii, décă nu cunosc adevĕrata stare a lucrurilor, deduc cu totul alte lucrurĭ. De aceea n'am voit eu erĭ sĕ întru în discuţiune cu amintita persónă română, deşi cine scie ce lucrurĭ nevinovate mi-ar fi spus. Amintita persónă a fost secretarul camerei magnaţilor, Iosif Gall.

Aşa stă lucrul cu asemenea comunicate. Că ele s'au făcut cu o anumită tendinţă, n'o pot sci; datorinţa mea însĕ a fost, sĕ espun starea reală a lucrurilor, pentru-ca sĕ nu mai facă nimenea alte deducţiunĭ.

Şi acum, stimate d-le deputat, sĕ constatăm basa faptică a discusiunei. Am arătat, care e părerea, punctul meu de vedere în tóte aceste cestiunĭ de mare importanţă în tóte afacerile legislatorice şi administrative, ce ating naţionalităţile. *Contra unităţii şi intregităţii statului maghiar şi contra naţiunei maghiare politicesce unitare, nimic nu póte şi nu e permis sĕ se întêmple*, — acésta e steaua conducĕtóre a tuturor nisuinţelor nóstre şi în sfera acestei legĭ fundamentale trebue sĕ luăm disposiţiunĭ în tóte direcţiunile. In punctul acesta consimţim póte cu toţii: Consimţim cu toţii şi în ceea-ce privesce ţinta finală. Ţinta e aceeaşĭ. Nicĭ un Maghiar, nicĭ un politician maghiar nu póte avé altă ţintă. Mie însĕ discursul d-lui Komjathy mi-a făcut impresiunea, că póte în aplicaţiunea cestiunei şi în procedură esistă ceva diferinţă. Şi însă-şĭ construcţiunea discursului sĕu — căcĭ D-sa nu se ocupă critice cu principiile mele, ci caută indicii, după părerea mea însĕ fără nicĭ un resultat, că politica mea nu e politica statului maghiar — dovedesce asemenea, că drept am eu, când susţin, că esenţa cestiunei zace în aplicaţiune.

Declar, că eu aplic acele adevĕrurĭ, cu carĭ consimte — cu puţine escepţiunĭ — întréga cameră, şi carĭ le-am spus la începutul vorbirei mele. Eu le esplic aşa, cum pretinde legea şi cum îmĭ dicteză consciinţa. Şi de aicĭ nu mĕ abat. *Eu cred, că acea agitaţiune îndreptată în contra statului, trebue suprimată; de altă parte cred eu, că fiă-căruia trebue sĕ i-se dea dreptul sĕu, de orĭ-care naţionalitate s'ar ţiné el.* (Aprobărĭ generale). Nimenea n'are se fiă persecutat; trebue sĕ purcedem cu cruţare acolo, unde nu e necesară energia, dér cu o stricteţă necruţătóre acolo, unde ea sĕ recere. (Apropărĭ generale). Eu nu confund cele două concepte (Stefan *Rakovsky*: Ca Banffy!) D-l deputat prin discursul sĕu mĭ-a dat ansă sĕ contest corectitatea concepţiunilor sale, precum şi aceea, că nu ar confunda cele două concepte. După a mea părere, energia şi forţa nu sunt identice; energia, când nu e la locul sĕu, degenereză în volnicie, şi eu cred, că maniera urbană şi cu tact, décă nu e transigentă în princii, nu e slăbiciune.

Stefan *Rakovsky*: Fără îndoélă că nu!

C. **Szell**: Adevĕrata putere totdéuna e nedespărţită de linişte. Aplicarea energiei, acolo, unde nu e la locul sĕu, dovedesce nervositate, nelinişte, de ceea-ce statul ungar n'are lipsă şi ceea-ce ne-ar nelinişti şi pe noi unul faţă de altul. Noi însĕ trebue sĕ rĕmânem liniştiţĭ, pentru-ca sĕ ne putem înţelege spre binele patriei (Vii aprobărĭ, strigăte de: sĕ trăéscă! aplause.) Prin cultivarea îngrijită a intereselor naţionale trebuesc adunate puterile. Décă ne succede lucrul acesta, se întăresce statul. Acest stat n'are sé-l sgudue nimenĭ; el trebue sĕ impună: el trebue sĕ-şĭ câştige respect, recunoscinţă şi supunere. Acesta e modul procederei mele, şi-l consider singur corect. Aşa se va consolida statul maghiar; aşa îşĭ póte el concentra puterile, pentru ca sĕ stea ca o cetate tare şi pentru-ca şi celor ce vorbesc altă limbă, sĕ le procure o patriă sigură, unde sĕ fiă mulţămiţĭ, sĕ se simtă bine şi sĕ nu recurgă la scutul statului român. Nu puterĭ repulsive, ci atractive trebuesc deşteptate şi cultivate, pentru-ca sĕ putem ţine strîns pe aceia, carĭ sunt fii de diferite limbĭ ai *unei* patrii. (Aprobărĭ generale în drépta şi stânga.) Eu cred, stimate d-le deputat, că acésta e politică unguréscă, dér şi politică înţeléptă, şi eu urmez acéstă politică. (Aprobărĭ.)

St. *Rakovszky*: Politică cinstită şi nu ca a lui Banffy!

C. **Szell**: Şi nu e corect — asta s'o spun în parientesă deputatului W. Melczer — că acésta ar fi o politică de rassă. Aicĭ nimenĭ nu face politică de rassă. Naţiunea ungară politicesce unitară esercită politica statului ungar, care nu voesce sĕ persecute, sĕ violeze, ci sĕ atragă, sĕ scutéscă, sĕ cruţe, sĕ mulţăméscă. (Aprobărĭ generale), dér pentru aceea sĕ rĕmână unguréscă, *şi nicĭ chiar într'o aplicaţiune mai esagerată nu póte fi alta şi nu este politică de rassă.* De o asemenea politică n'are sĕ vorbéscă nimenĭ aicĭ. Chiar politica d-lui deputat Komjathy e o politică naţională maghiară, deşi într'o manieră mai esagerată. Mai adaug, că iau cu plăcere la cunoscinţă declaraţiunea d-lui deputat Melszer, că Saşii nimic nu voesc, ce e în contra statului maghiar, în contra maghiarimei. Me bucur, că ei se numesc fii credincioşĭ ai patriei, şi sperăm, că aşa vor şi rĕmâné. Cu acestea îmĭ încheiŭ discursul.

Clerul catolic din Francia şi guvernul. Episcopul catolic de *Aix* a dat publicităţii un protest contra guvernului, acusându-l pe acesta, că a furat banii bisericiei şi că a aruncat Francia pe mâna trădătorilor. Ansă la acest protest a dat faptul, că guvernul a detras episcopului plata din causă, că acesta s'a manifestat pentru assumpţionişti. Un protest identic a dat şi episcopul din *Tulle* prin o scrisóre adresată ministrului preşedinte Waldeck-Rousseau. Clerul frances catolic s'a pus tot în mişcare şi în unele cercurĭ se crede, că în urma acestor proteste, cabinetul va fi silit a dimisiona.

SCIRILE DILEI.

— 31 Ianuarie v.

Nouele alegerĭ dietale. O fóiă guvernamentală pretinde a sci, că nouele alegerĭ pentru dieta unguréscă se vor face în luna lui Octomvre a. c. „Alkotmány“ însĕ dice, că pe cât a putut afla, nouele alegerĭ nu se vor face în Octomvre, ci *la vară.*

Dările suplimentare şi funcţionarii dela tren. Ministrul unguresc de comerciŭ Hegedüs a lucrat un proiect de lege, prin care prevede scutirea funcţionarilor căilor ferate dela plătirea dărilor comitatense şi comunale. Magistratul oraşului Budapesta însĕ şi-a dis, că décă statul voesce sĕ se arate cavaler şi sĕ uşureze sórtea funcţionarilor sĕi, atuncĭ facă-o acésta pe punga sa şi nu se întindă la buzunarul comitatelor şi al comunelor. Un asemenea proiect de lege numai pe Budapesta ar costa-o 200,000 de coróne. De aceea magistratul oraşului Budapesta a pornit în tótă ţéra o acţiune puternică contra intenţiunilor, ce guvernul voia sĕ le urmăréscă prin acest proiect. Urmarea a fost, că şedinţa dela 10 Febr. a comisiunei financiare a camerei, când avea sĕ se pună în desbatere amintitul proiect, pe neaşteptate s'a amânat. Acésta se atribue spaimei, ce l'a cuprins pe Hegedüs, vĕdênd şi presimţind, că proiectul sĕu a produs mare indignare în cetăţenĭ, aşa că nu i-ar fi posibil a face sĕ trécă póte nicĭ prin comisiunea financiară, necum prin dietă.

Greva din Reşiţa se continuă şi astădĭ. După cum se telegrafeză de-acolo, lucrările s'au sistat aprópe cu totul şi greviştii nu cedeză absolut de loc. Inspectorul suprem Eberhart, care a fost la Budapesta pentru a-se consulta cu cei interesaţĭ, s'a reîntors la Reşiţa şi de mai multe dile stă în tratărĭ cu conducĕtorii greviştilor, dér fără nicĭ un resultat. De-ocamdată societatea întreprindĕtóre a oferit muncitorilor o urcare a simbriei cu 4%, muncitorii însĕ au refusat acest ofert; ei pretind necondiţionat a li se satisface pe deplin cererile lor. Greviştii cu sutele stau grămădiţĭ pe strade, dér nu s'a întêmplat până acum nicĭ o turburare. Autorităţile însĕ sunt fórte îngrijate şi au dus încă 36 de gendarmĭ la Reşiţa.

Cununiă. D-l *Aureliu Barbu*, notar comunal în Lancrăm, lângă Sebeşul-săsesc, se va cununa Duminecă în 18 Febr. n. c. cu d-ra *Aurelia Pop*, din Cianul mare. Cununia se va oficia la órele 3 p. m. în biserica română din Cian.

— D-l Ioan Georgiade Murnu, preotul macedo român din Budapesta, anunţă cununia fiicei sale Măriόra cu d-l *Bela Bradovka.* Cununia se va oficia în 6 (18) Febr. în biserica „greco-valahă“ din Budapesta.

Rĕsboiul din Africa sudică.

E mai pe sus de orĭ-ce îndoială, că *Buller a păţit fiasco* şi cu a treia sa încercare de a merge în liberarea Ladysmithului. El a păţit'o aprópe ca şi la Spionskop. Englesii trecênd Tugela au ocupat, cum scim, două înălţimĭ, pe carĭ însĕ după 24 de óre au fost siliţĭ a le parisi şi a-se retrage éráşĭ peste Tugela, ne mai putênd ţine piept cu focul infernal al artileriei Burilor.

„*Daily Telegraph*“ raportând despre acéstă retragere dice, că ea era inevitabilă. Burii au aprins Miercurĭ nóptea iérba de pe munţĭ şi la lumina focului au început sĕ bombardeze cu tunurĭ grele posiţia Englesilor de pe Waalkrantz. Focul puternic de şrapnele a durat dela 11 până la 12 nóptea. Diminéţa Burii au început din nou bombardarea şi au silit pe Englesĭ sĕ fugă. In urma acésta Englesii au trecut éráşĭ îndĕrĕt peste Tugela şi în direcţia acésta nicĭ nu vor merge mai mult.

N'a avut'o mai bine nicĭ generalul *Macdonald* pe care Burii l'au bătut tot Mercurĭ la Koodoesberg şi care s'a şi retras la Methuen în Modder-River.

După tóte aceste, se afirmă, că Buller nu va mai încerca şi a patra óră sĕ mérgă în liberarea Ladysmith-ului, ci se va retrage şi el la armata lui Roberts, care intenţioneză a năvăli în statul liber Oranje. Decât şi aicĭ Englesii vor avé-o de furcă cu Burii, şi încă stranşnic. Burii s'au încuibat spre Colesberg şi în munţii dela frontiera statului Oranje. Acolo va nisuì şi vitézul Joubert, când situaţia va cere, ér décă lui Roberts nu-i va succede sĕ-şĭ realiseze planul, ce vor mai face trufaşii Englesĭ?

Literatură.

„***Moda ilustrată***“. Numĕrul 4, diar ce apare regulat odată pe sĕptĕmână în Bucurescĭ, conţine felurite toalete fórte elegante. Jachete, paltóne, bluse, rochiţe pentru fetiţe mai micĭ, sunt pălării etc. şi un tipar gratuit pentru o jachetă de primăvară. Pe lângă acestea 3 feţe ale diarului ocupate c'o literatură amusantă.

ULTIME SCIRI.

Panciova, 11 Februarie. (Telegr. part. a „Gaz. Trans“.) Românii din Panciova au audit cu lacremĭ de bucuriă propovĕduindu-se cuvêntul Evangeliei *în limba nóstră strĕmoşéscă* în capela română, sfinţită adĭ cu mare pompă şi mult popor.

DIVERSE.

Un rĕmăşag american. Milionarii americanĭ pun nisce rĕmăşagurĭ în adevĕr uimitóre prin originalitatea lor. Astfel unul din ei s'a remăşit odată, că într'o di e în stare sĕ se îmbrace cu un rênd de haine, făcut din stofă ţesută din lâna oilor tunse chiar în acea di. Rĕmăşagul a fost astfel milionarul sĕ se presente la ora 8 séra în hainele făcute în chipul arătat mai sus. La ora 6 diminéţa au fost tunse 12 oi, lâna a fost trimisă cu trenul la o fabrică din apropiere, unde a fost spălată şi curăţită; de acolo s'a întors înapoi la curtea milionarului, care a trimis'o la o fabrică de ţesut. La órele 12 şi jum. stofa ţesută din lâna trimisă a fost înapoi. Dela ora 4 în jos mai mulţĭ croitorĭ au lucrat la costum, ér la ora 8 séra milionarul s'a presentat la locul indicat, în haine nouĕ şi a câştigat rĕmăşagul de 5000 francĭ.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

CĂLINDARUL PLUGARULUI

pe anul visect 1900.

se află de vêndare la

Tipografia A. Mureșianu din Brașov.

Acest Călindar au întrat în anul VIII-lea, format mare, și conține portretul fórte bine reușit al lui Avram Iancu. Urméză apoi cronologia anului 1900, regentul anului, începutul anutimpurilor, sĕrbătorile și alte ḑile schimbătóre, calculul sĕrbătorilor mai marĭ, posturile deslegarea postului etc. După cele 12 lunĭ, urméză taxele telegramelor, scrisorilor, pachetelor; competințele de timbre, mĕsurile metrice, têrgurile corectate din Transilvania, Bănat, Țéra unguréscă și Bucovina. In partea literară găsim un interesant capitul privitor la începerea rĕsboiului pentru neatârnare de G. Coșbuc; apoi „Popa Stoica“, poesiă de Dim. Bolintineanu. Avuția și binefacerea (un interesant capitul după Smiles-Schramm). Doina, In șanțurĭ (poesii) de G. Coșbuc etc. In partea higienică și economică: Un dușman al omului (rachiul); Ce sĕ facă părinții, ca sĕ-șĭ ferescă copiiĭ de orbiă; Cum sĕ tracteze părinții pe copiiĭ lor orbĭ; Bune beuturile pentru copii? Urméză apoi partea economică: Vitele roșii (pinzgau), de I. Georgescu. Despre gunoiŭ, de I. Georgescu; Sădirea pomilor; Hrana vitelor (Grăunțele, sfeclele și apa de beut). La urmă mai multe poveţe prețióse și glume apoi anunțurĭ. Prețul 25 cr. (cu posta 30). *Vêndĕtorii primesc rabatul cuvenit.*

Cursul la bursa din Viena.

Din 10 Februarie 1900.

Renta ung. de aur 4%	98.95
Renta de coróne ung. 4%	94.25
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	100.75
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	99.70
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	99.40
Bonurĭ rurale ungare 4%	93.70
Bonurĭ rurale croate-slavone	94.—
Impr. ung. cu premii	162.50
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghedin	141.—
Renta de argint austr.	100.05
Renta de hârtie austr.	100.—
Renta de aur austr.	99.30
Losurĭ din 1860.	137.60
Acții de-ale Bancei austro-ungară	127.—
Acții de-ale Băncei ung. de credit.	189.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit.	237.50
Napoleondorĭ	19 26
Mărcĭ imperiale germane	118.15
London vista	242.20
Paris vista	96.20
Rente de coróne austr. 4%	99.70
Note italiene	89.85

Cursul pieței Brașov.

Din 12 Februarie 1900.

Bancnota rom.	Cump.	18.76	Vênd.	18.84
Argint român.	Cump.	18.40	Vênd.	18 50
Napoleond'orĭ.	Cump.	19.20	Vênd.	19.28
Galbenĭ	Cump.	11.20	Vênd.	11.30
Ruble Rusescĭ	Cump.	2.54	Vênd.	2.55
Mărcĭ germane	Cump.	117.90	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	21 40	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		202.—	Vênd.	203.—

Nr. **726**—1900

PUBLICAȚIUNE.

Prin acésta se aduce la cunoscința publică, că pe basa conclusului representanței comunale orășĕnescĭ din 23 Novembre 1899, întrat în putere de drept, referitor la acoperirea deficitului de 152,811 coróne 22 banĭ, în preliminariul de buget a orașului Brașov pe anul 1900 ca dare comunală s'au prescris pentru proprietarĭ 34%, éră pentru ceilalțĭ contribuabilĭ de dare 30%, care dare se va incassa conform disposițiunei art. de lege XLIV din anul 1883.

Brașov, 5 Februarie 1900.

854,1-2. *Magistratul orășĕnesc.*

„BIHOREANA“

institut de credit și economii societate pe acții în ORADEA-MARE.

CONVOCARE

Domnii acționarĭ ai institutului de credit și economii „Bihoreana“ societate pe acții în Oradea-mare, conform §-lui 19 din statute. se învită

la prima Adunare generală ordinară,

care se va ține în Oradea-mare la **8 Martie 1900 st. n.** la **10 ore** înainte de améḑĭ în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea ḑilei sunt următórele:

1. Alegerea a trei scrutinătorĭ pentru actele de alegerĭ și a trei membri pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul anual al direcțiunei.
3. Raportul comitetului de revisiune despre examinarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului
4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirri profitului curat.
5. Fixarea prețului marcelor de presență pe anul 1900
6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunei, este a se întrebuința suma amintită în § ul 61. punctul f.
7. Alegerea a doi membri în direcțiune pe 2 anĭ.
8. Alegerea a 5 membri în comitetul de revisiune pe 3 anĭ conform §-lui 57 din statute.

Se atrage atențiunea domnilor acționarĭ la următórele disposiții din statute:

§ 24 Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul sĕ fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 lunĭ înainte de adunare și cu o ḑi înainte de acésta sĕ depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de directiune, acțiile sale, eventual și doveḑile de plenipotență.

Acțiile depuse la locurile designate de direcțiune se vor lua în considerare numai încât reversalul despre depunere, cel mult în ḑiua premergĕtóre adunării generale s'a depus la institut.

In legătură cu disposițiile §-lui 24 din statute, avem onóre a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută la 24 Ianuarie 1900, pentru depunerea, respective primirea acțiilor și edarea documentelor despre depunere s'a designat în acest an, respective au fost rugate institutele Albina, Victoria, Silvania, Economul, Oravicĭana și Patria.

Oradea-mare, 24 Ianuarie 1900. **Direcțiunea institutului.**

Debit. **CONTUL BILANȚULUI** **Credit.**

	Debit	Coróne	fl.		Credit	Coróne	fl.
21	Cassa în numĕrar	11224	30	1	Capital social	600000	—
2	Capital nevĕrsat	129714	08	4	Fondul de reservă	474	46
9	Cambii de bancă	547245	22	24	Spese de fondare	1471	74
11	Cambii cu acoperire hipot.	126866	70	7	Depunerĭ spre fructificare	355146	08
13	Credite hipotecare	121133	20	29	Deposite de cassă	1355	26
15	Credite de cont-curent	20279	90	36	Saldul intereselor transit.	9695	30
17	Credite pe efecte	6522	—		Profit net	37711	38
19	Credite personale	4783	—				
34	Capitale elocate la alte instituturĭ	23079	48				
25	Mobiliar . . . 4538 30 / 10% descriere . . . 453.84	4084	46				
30, 33	Diverse conturĭ debitóre	921	88				
		1005854	22			1005854	22

ORADEA-MARE 31 Decembrie 1899.

Dr. Coriolan Pap m. p., director esecutiv. Iosif Diamandi m. p., comptabil.

D I R E C Ț I U N E A :

Iosif Roman m. p., **Nicolau Zigre** m. p., v.-președinte, **Iosif Vulcan** m. p., președinte. **Moise Nyes** m. p.

Iosif Moldovan m. p., **Andrei Horvath** m. p., **Petru Pántya** m. p., **Dr. Nicolae Popovicĭ** m. p., **Antoniu Palladi** m. p.

Sub-semnatul comitet am examinat contul present și l'am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 24 Ianuarie 1900. COMITETUL DE REVISIUNE:

Samuil Ciceronescu m. p., **Sava Raicu** m. p., **Toma Pacala** m. p., președinte. **Dr. Iuon Buna** m. p.

Debit **Contul profitului și al perderilor** **Credit**

	Debit	Coróne	fl.		Credit	Coróne	fl.
8	Interese după depunerĭ	11928	62	10	Interese de la cambii de bancă	37093	56
31	10% dare după interese de depunerĭ	1192	88	12	Interese de la cambii cu acoperire hipotecară	8293	86
32	Contribuțiune	4136	78	14	Interese de la credit hipotecar	8979	62
27	Salare	10403	30	18	„ „ „ „ pe efecte	365	10
26	Spese curinte (porto, luminat, încălḑit etc.)	2716	62	20	„ „ „ „ personale	402	08
28	Chirie	1924	24	16	„ de cont-curent	983	66
25	Descriere din mobiliar	453	84	35	„ după cap. eloc. la alte inst. (70% scut. de dare)	8523	58
	Profit net	37711	38	22, 23, 30	Provisiune	3894	34
				3	Interese de întârḑiare a acționarilor	1931	86
		70467	66			70467	66

Oradea-mare, 31 Decembre 1899.

Dr. Coriolan Pap m. p., director esecutiv. **Iosif Diamandi** m. p, comptabil.

Direcțiunea:

Iosif Roman m. p, **Nicolau Zigre** m. p., v.-președinte. **Iosif Vulcan** m. p., președinte. **Moise Nyes** m. p.

Iosif Moldovan m. p, **Andrei Horvath** m. p. **Petru Pantya** m. p. **Dr. Nicolae Popovicĭ** m. p. **Antoniu Palladi** m. p.

Sub-semnatul comitet am examinat contul present și l'am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 24 Ianuarie 1900.

Comitetul de revisiune:

Samuil Ciceronescu m. p. **Sava Raicu** m. p. **Toma Păcală** m. p., președinte. **Dr. Ioan Buna** m. p.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.